

Toekomst van (voor?) de vakbeweging

VAAN Onder Professoren
4 oktober 2016

Paul de Beer

Henri Polak hoogleraar voor arbeidsverhoudingen UvA

The logo for AIAS (Amsterdam Institute for Advanced Labour Studies) features the letters 'AIAS' in a large, white, sans-serif font. The letters are set against a background of several overlapping circles in various shades of blue. A small white circle is positioned above the letter 'I'.

AIAS

Amsterdam Institute for
Advanced labour Studies
University of Amsterdam



Wetenschappelijk Bureau voor de
Vakbeweging



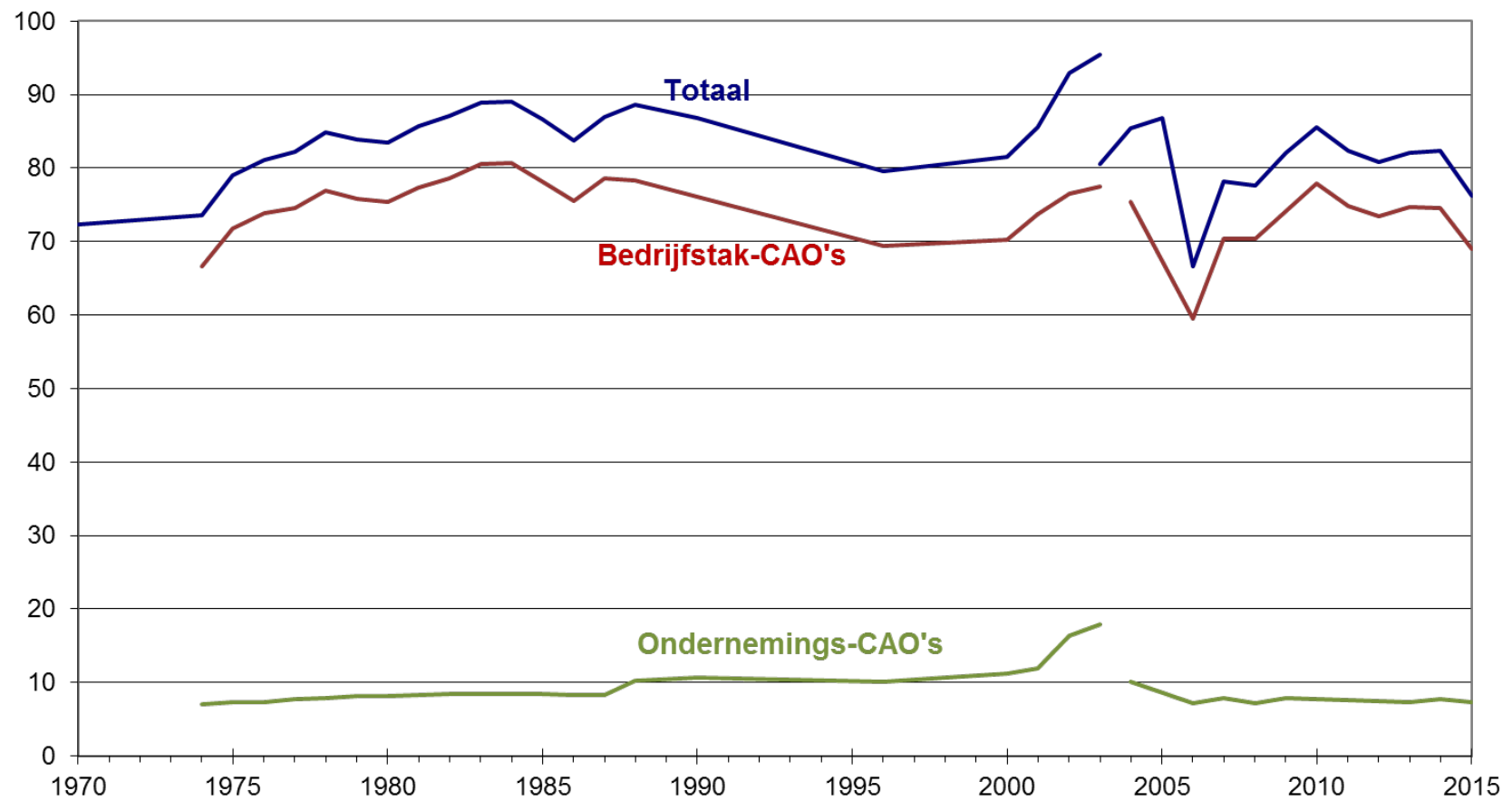
De Januskop van de Nederlandse vakbeweging

- Sterke formele positie
 - Hoge en stabiele dekkinggraad cao's
 - Belangrijke adviseur overheid (StAr, SER)
- Zwakke materiële positie
 - Lage en dalende organisatiegraad, afnemende legitimiteit
 - Dalend loonaandeel in BBP
 - Ideologisch in het defensief

Hoge en stabiele dekking cao's



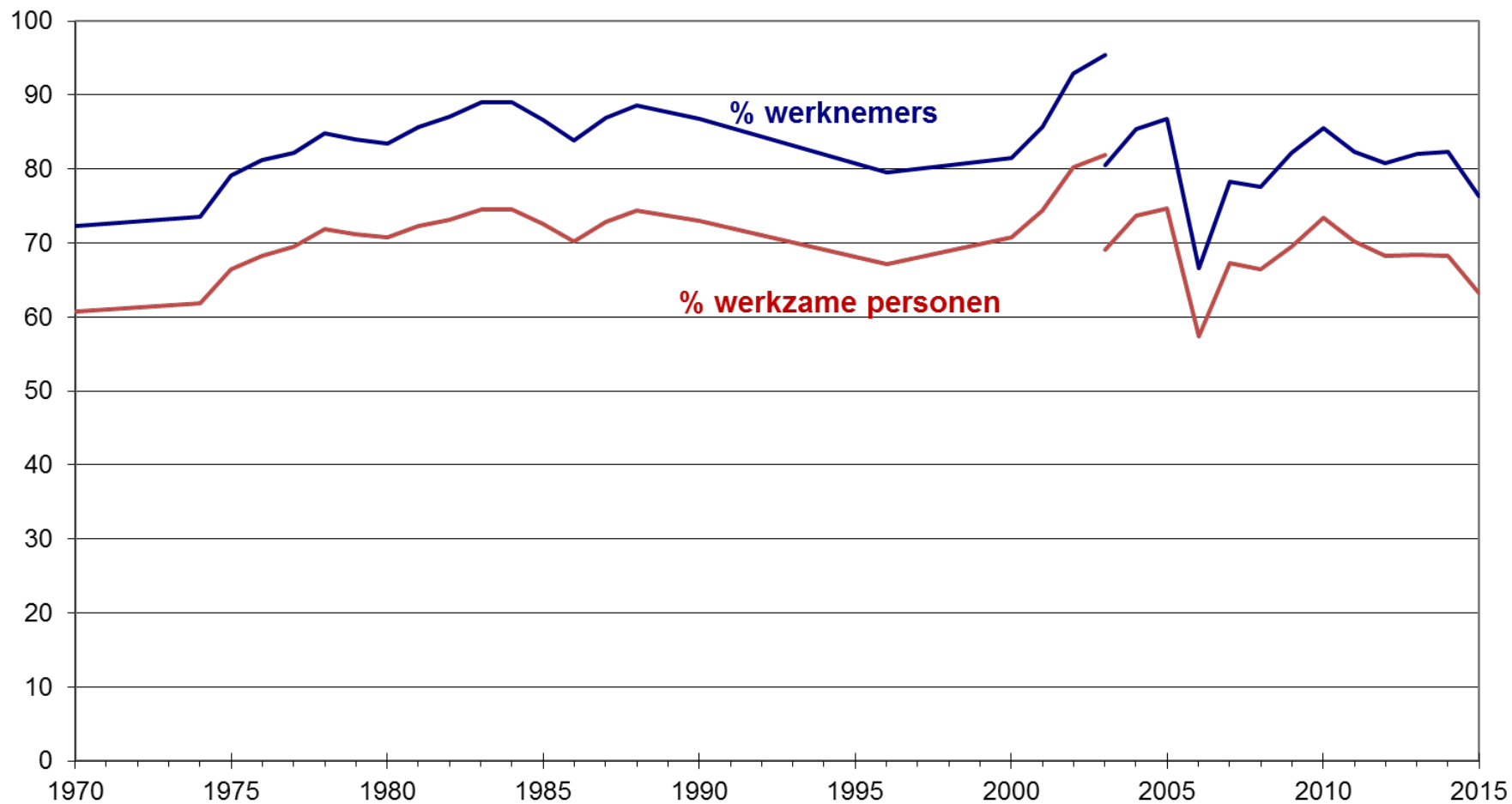
Percentage werknemers onder CAO (dekkingsgraad), 1970-2015



Effect groei zzp'ers beperkt

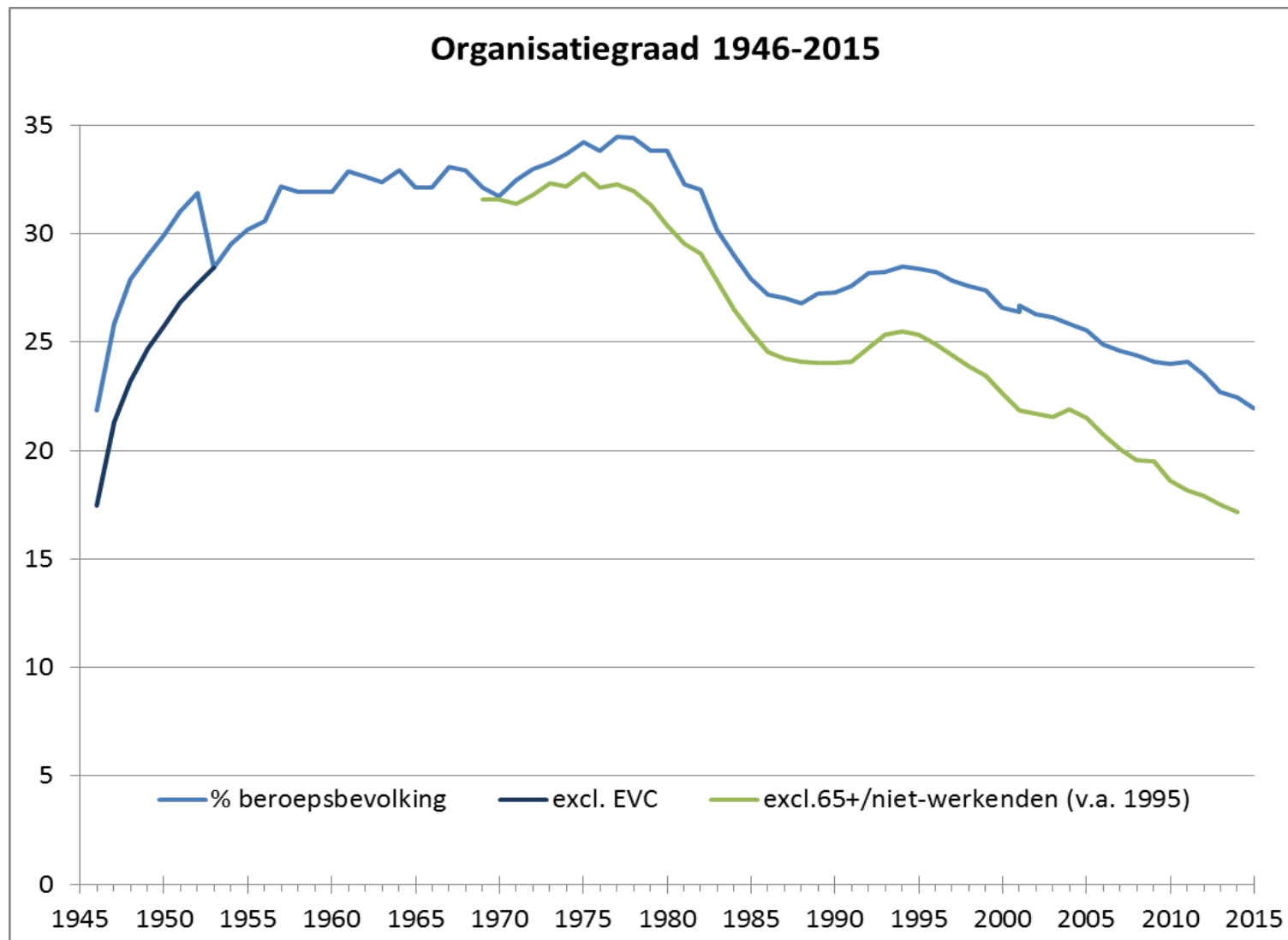


Werknemers onder CAO in % werknemers en in % werkzame personen, 1970-2015

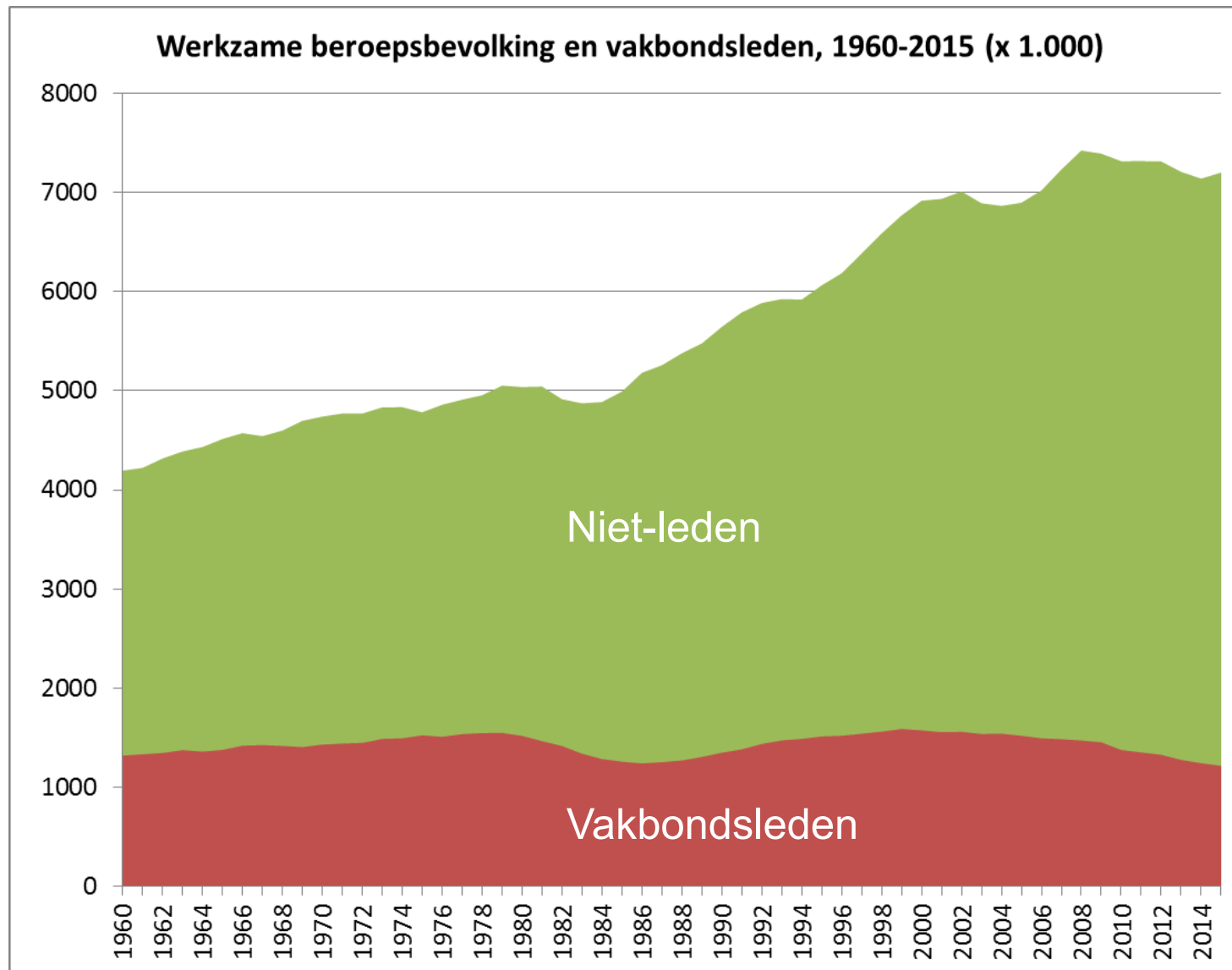


- Belangrijkste wijzigingen sociaaleconomisch beleid na advisering en instemming vakbeweging (en werkgevers):
 - WAO → WIA
 - Vut → VPL
 - Flexwet → WWZ

Dalende organisatiegraad



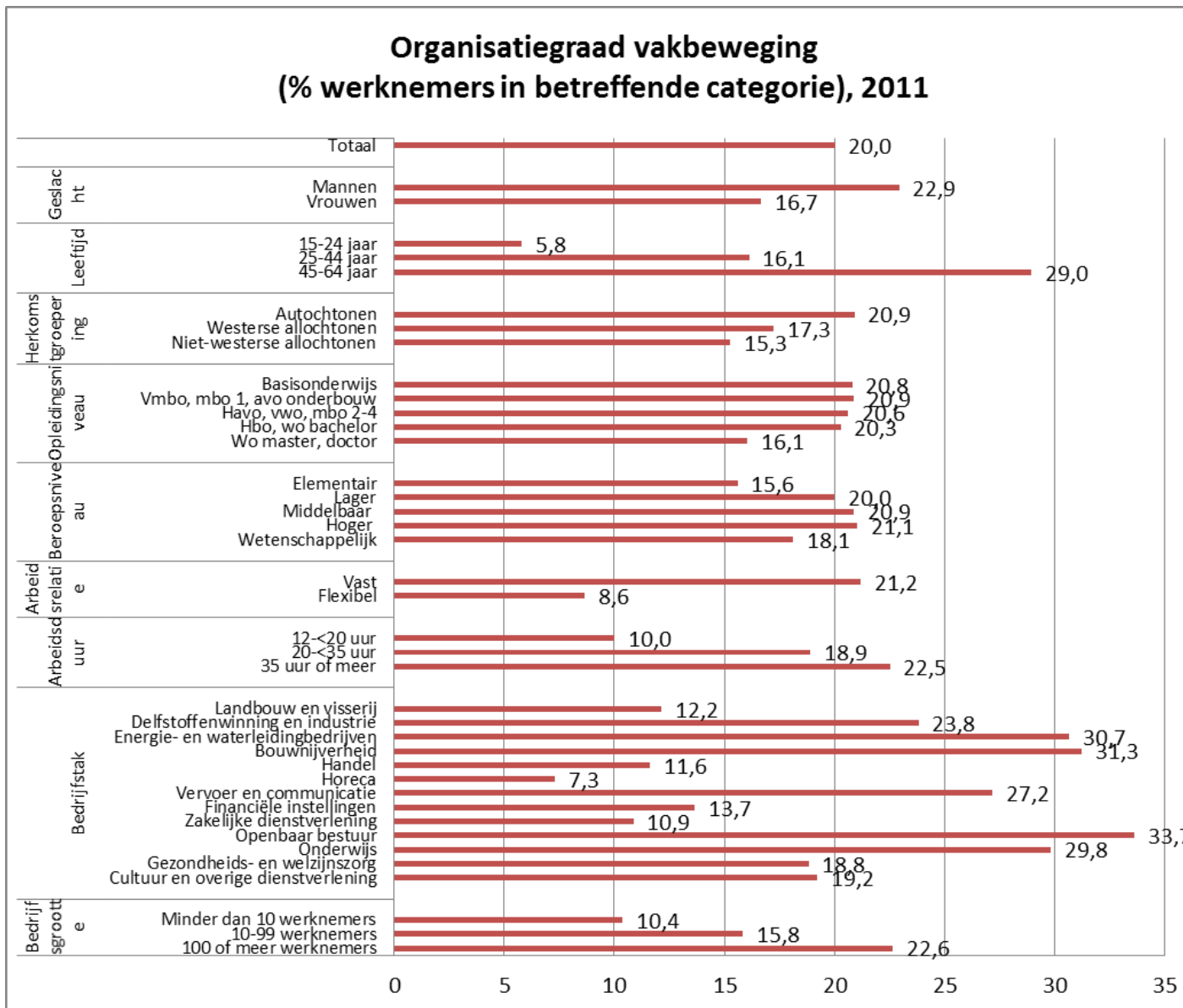
Nieuwe werkenden worden geen lid ...



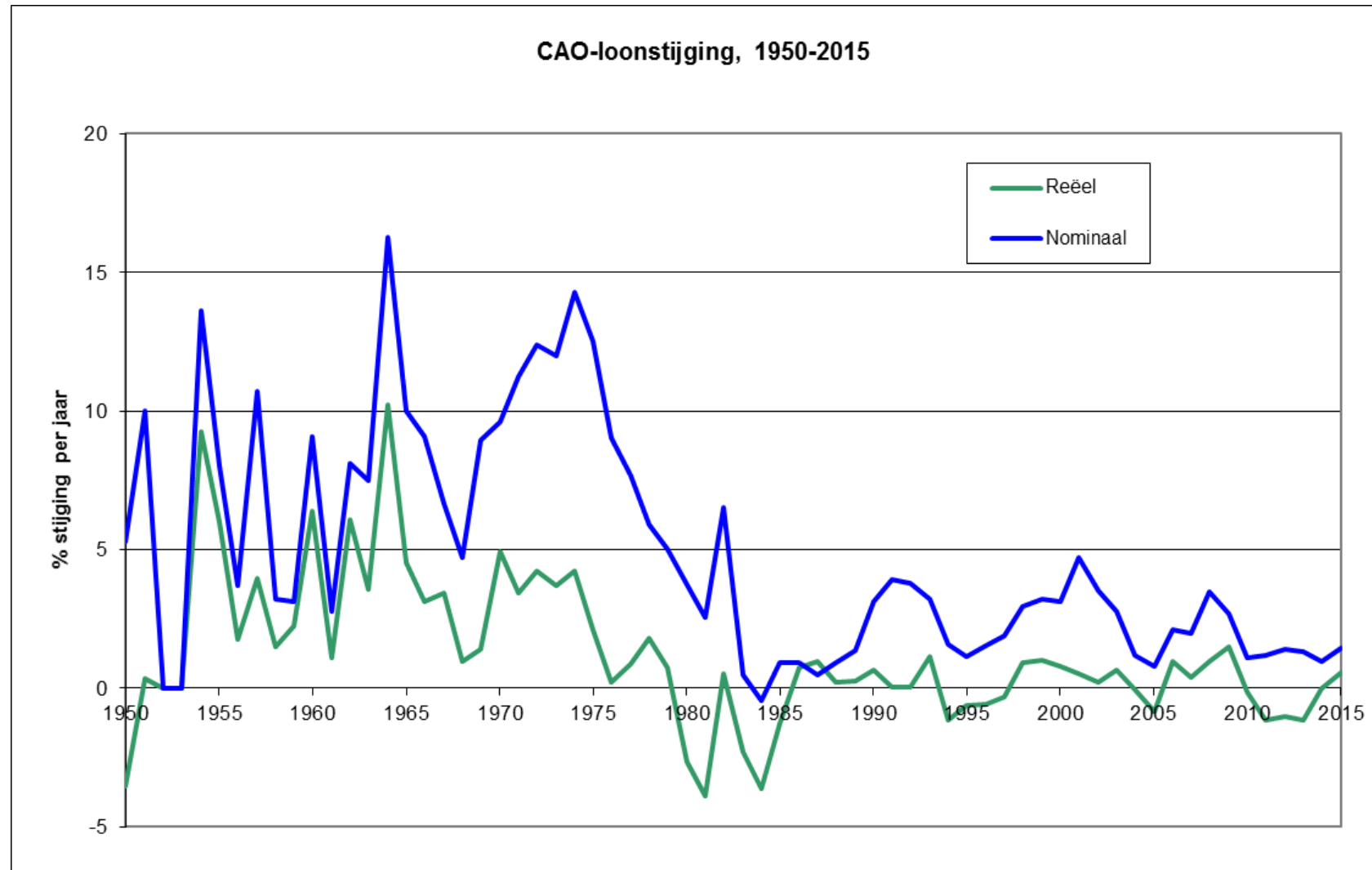
Organisatiegraad varieert sterk



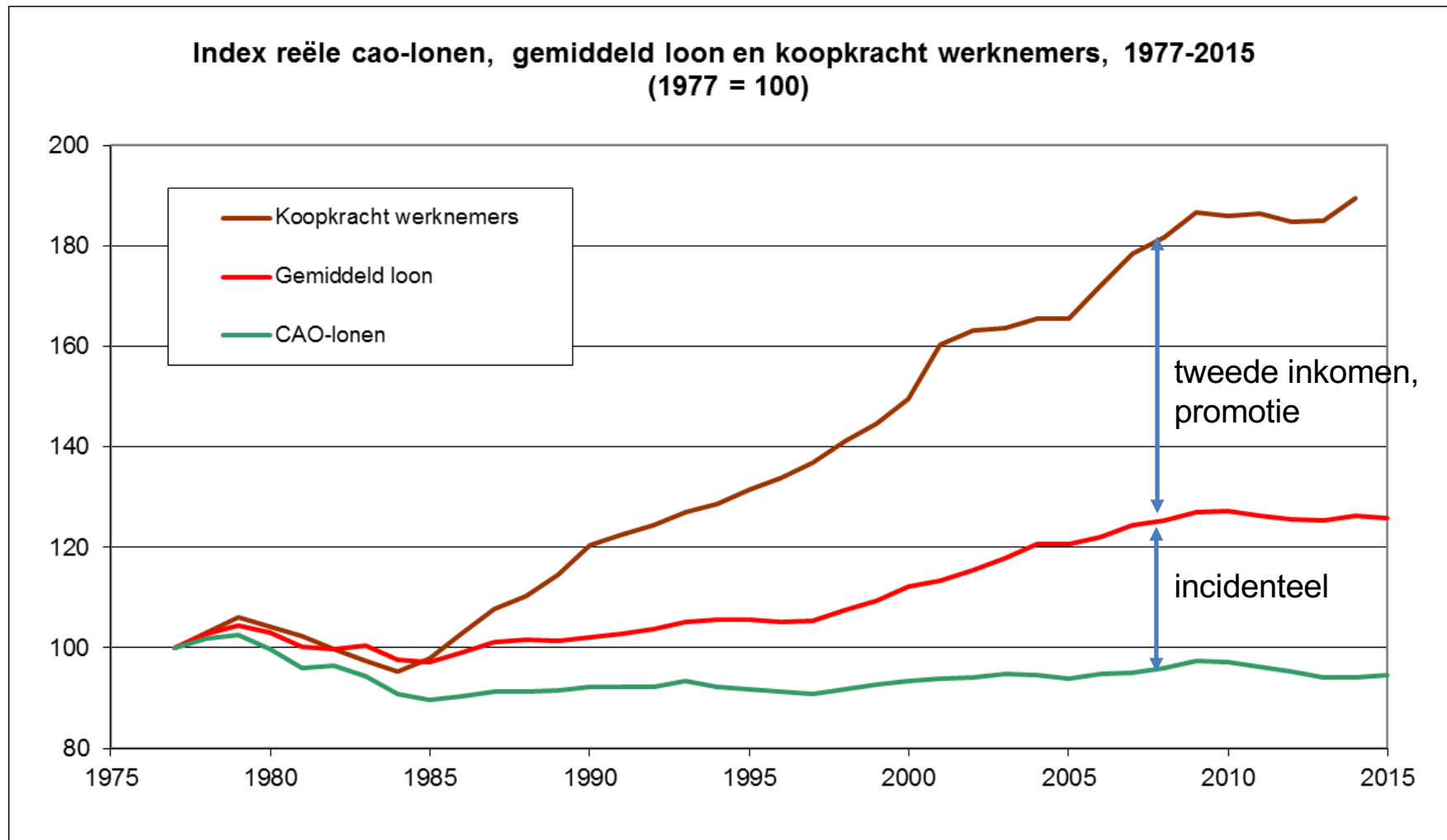
**Organisatiegraad vakbeweging
(% werknemers in betreffende categorie), 2011**



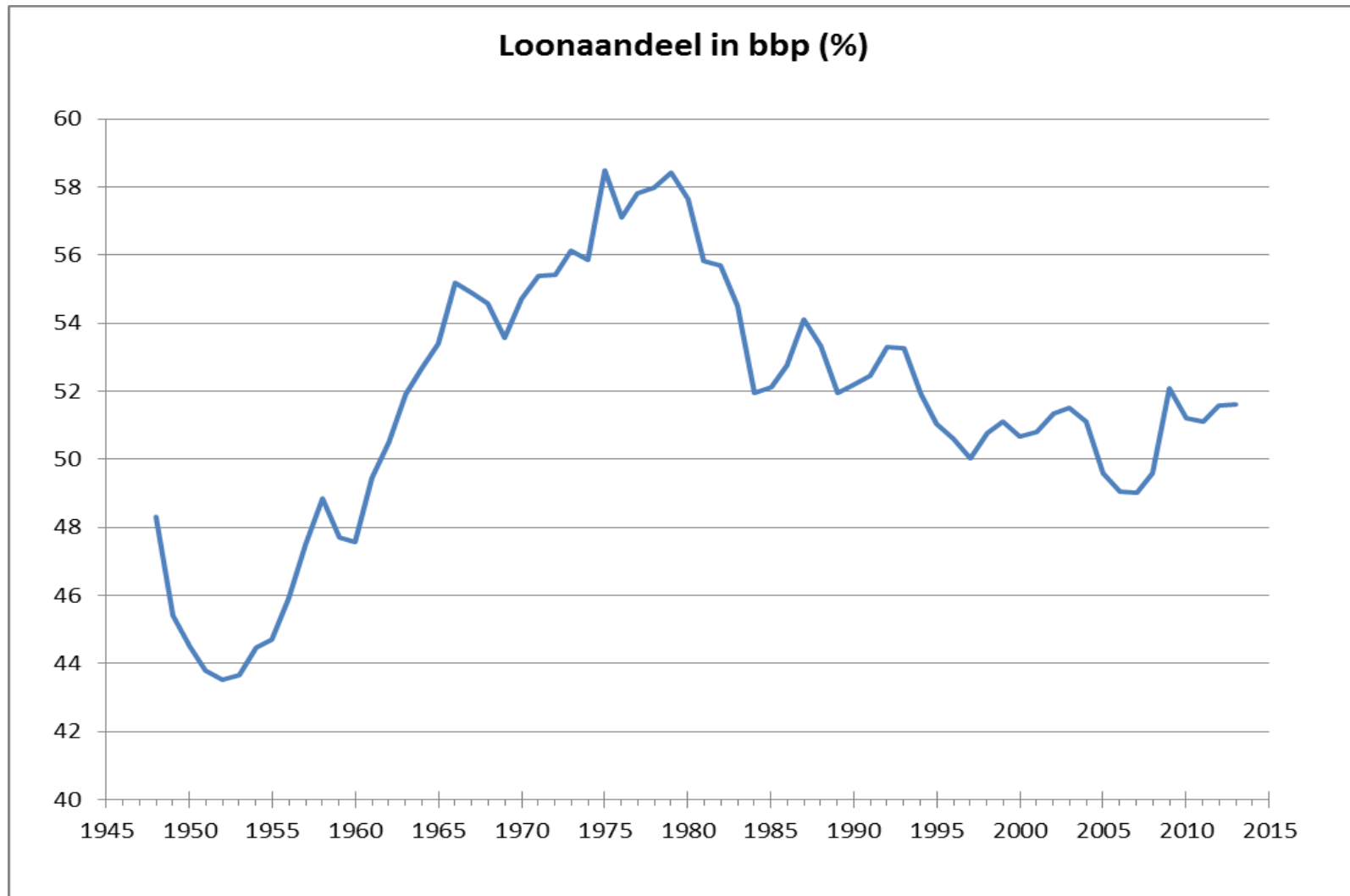
Reële cao-lonen al 35 jaar op nullijn



Koopkracht stijgt alleen dankzij incidenteel en groei tweeverdieners



De wet van Piketty: loonaandeel bbp daalt



- ‘Neoliberale’ wind is vakbeweging niet gunstig gezind:
 - Privatisering, verzelfstandiging
 - Marktwerking, mededinging
 - Bezuinigingen en hervormingen verzorgingsstaat



Toekomst voor de vakbeweging?



1. Verhoging organisatiegraad, vergroting representativiteit en legitimiteit
 2. Herstel machtsbalans t.o.v. werkgevers/kapitaal
 3. Herovering inhoudelijk initiatief
- Versterken elkaar wederzijds



1. Verhoging organisatiegraad

- Naar een nieuw organisatiemodel
- Cao als collectief goed
 - verplichte cao-bijdrage
 - gratis lidmaatschap vakbond
- Ruimte voor nieuwe vakbonden
- Leden worden weer representatief
- Legitimiteit vergroot



2. Herstel machtsbalans



- Hoe de Wet van Piketty doorbreken?
- Pensioenfondsen activistische rol als aandeelhouder
- Werknemers als mede-aandeelhouder via collectief fonds



3. Herovering initiatief



- Het ontbreekt vakbeweging aan eigen visie op economie en werk in de toekomst
- Is er een alternatief voor de dominante vorm van kapitalisme?
- Is werk in loondienst het ideaal of tussenfase naar bevrijding van de arbeid?



Tot slot



- Het is de vraag of de vakbeweging zichzelf opnieuw weet uit te vinden ...
- ... maar wat is het alternatief?